

Maa-oikeusinsinöörin ja kahden käräjäsihteerin menettelyä koskeva syyteharkinta

ASIAN VIREILLETULO

Esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukaan esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava syyttäjälle tutkittavaksi tulleesta rikoksesta, jonka esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiset ovat yhdessä niille kuuluvan toimivallan perusteella päättäneet kuuluvan ilmoitusvelvollisuuden piiriin tai josta syyttäjä on pyytänyt ilmoittamaan.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston oikeuskansleri on erityissyyttäjä, jonka syyteoikeudesta säädetään perustuslain 110 §:ssä. Viimeksi mainitun pykälän 1 momentin mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies. Saman pykälän mukaan nämä voivat ajaa syytettä tai määrätä syytteen nostettavaksi myös muussa laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa.

Mainitussa syyttäjälaitoksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuna syyttäjänä oikeuskansleri on esitutkintalain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu tavoin pyytänyt poliisia ilmoittamaan tutkittavakseen tulleesta rikoksesta, jossa on kyse tuomarin epäilystä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa (OKV/6/50/2014).

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on edellä kerrotussa tarkoituksessa tehnyt oikeuskanslerille 24.9.2020 esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukaisen ilmoituksen sille 23.9.2020 toimitetusta tutkintailmoituksesta, jonka mukaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa oli toimitettu tutkintapyynnön tekijän turvakiellon alaiset yhteystiedot vastapuolen tietoon.

ESITUTKINTA

Itä-Uudenmaan poliisilaitos suoritti asiassa esitutinnan. Esitutkintapöytäkirja 5560/R/43421/20 toimitettiin oikeuskanslerinvirastoon 29.4.2021. Esitutkinnassa Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden maa-oikeusinsinööri A:n ja käräjäsihteeri B:n epäiltiin syyllistyneen tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos suoritti pyynnöstäni lisätutkintaa. Kun asiassa saadun selvityksen perusteella myös käräjäsihteeri C:n oli syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen, niin asiassa toimitettiin esitutkinta myös tältä osin. Itä-Uudenmaan poliisilaitos toimitti esitutkintapöytäkirjan 5560/R/46576/21 ja lisätutkintapöytäkirjan 5560/R/43421/20/Li1 oikeuskanslerinvirastoon 28.1.2022.

Pyysin Itä-Uudenmaan poliisilaitosta suorittamaan toimittamaan vielä lisätutkintaa. Lisätutkintapöytäkirja (5560/46576/21/L1, 5560/R/43421/20/Li2) toimitettiin oikeuskanslerinvirastoon 28.11.2022.

RATKAISU

1 Sovellettavia säännöksiä

Rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan, jos virkamies tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä oikeudettomasti

- 1) paljastaa sellaisen asiakirjan tai tiedon, joka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) tai muun lain mukaan on salassa pidettävä tai jota ei lain mukaan saa ilmaista, taikka
- 2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa tai tietoa,

hänet on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.

Jos virkamies huolimattomuudesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rikoslain 40 luvun 10 §:n mukaan, jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon.

Rikoslain 3 luvun 7 §:n mukaan tekijän menettely on huolimatonta, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan (tuottamus).

Tuomioistuinlain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tuomareita ovat käräjäoikeudessa päällikkötuomarina laamanni ja muina tuomareina kärjätuomarit sekä maaoikeutena toimivassa käräjäoikeudessa lisäksi maaoikeusinsinöörit.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarilla on velvollisuus ratkaista hänen käsiteltäväkseen jaettu asia. Tuomarin on virkatoiminnassaan oltava tunnollinen ja huolellinen. Hänen on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuus määräytyy oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (370/2007; oikeudenkäyntijulkisuuslaki) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999; julkisuuslaki) perusteella.

Oikeudenkäyntiasiakirja on oikeudenkäyntijulkisuuslain 7 §:n 1 momentin mukaan 8 §:ssä tarkoitetun ajankohdan jälkeen julkinen, jollei se ole lain 9 §:n mukaan salassa pidettävä tai jollei tuomioistuin lain 10 §:n nojalla määrää sitä salassa pidettäväksi.

Oikeudenkäyntijulkisuuslain 9 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla oikeudenkäyntiasiakirja on pidettävä salassa siltä osin kuin se sisältää viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 7 tai 7 a kohdassa taikka 24 §:n 1 momentin 31 tai 31 b kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön ilmoittamasta salaisesta puhelinnumerosta tai tiedon matkaviestimen sijaintipaikasta, samoin kuin asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön kotikunnasta ja hänen siellä olevasta asuinpaikastaan tai tilapäisestä asuinpaikastaan samoin kuin puhelinnumerosta ja muista yhteystiedoista, jos henkilö on pyytänyt tiedon salassapitoa ja

hänellä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi.

Oikeudenkäyntijulkisuuslain 12 §:n nojalla asianosaisella on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen oikeudenkäyntiasiakirjan sisällöstä, jollei 2 momentista muuta johdu. Asianosaisella ei ole 2 momentin 1 kohdan nojalla oikeutta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 7 tai 7 a kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) säännökset turvakiellosta säätelevät väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjän oikeutta luovuttaa tietoja väestötietojärjestelmästä. Lain 36 §:n 1 momentin mukaan jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, väestötietojärjestelmään voidaan hakemuksesta tallettaa turvakiello.

2 Tapahtumatiedot

2.1 Maaoykeuden lähettämä vastauspyyntö 16.3.2020

D on lähettänyt maaoykeutena toimivalle Itä-Uudenmaan käräjäoykeudelle valituksen koskien maanmittaustoimituksessa 6.2.2020 tehtyjä päätöksiä. Asia on tullut Itä-Uudenmaan käräjäoykeudessa vireille 9.3.2020 (dnro M 20/13828). Valituksessa ensimmäisellä sivulla on ollut kirjattuna D:n osoite ja samassa yhteydessä maininta ”Huom! Turvakiello voimassa”.

Maaoykeudessa asian valmistelijana on toiminut maaoykeusinsinööri A, joka on käynyt läpi valituksen ja toimittanut sen käräjäsihteeri B:lle lähetettäväksi lausuttavaksi vastapuolelle.

Käräjäsihteeri B on laatinut ja lähettänyt vastapuolelle (E:lle) 16.3.2020 päivätyn vastauspyynnön, jonka liitteenä on ollut sellaisenaan D:n valitus. Tällä tavoin D:n turvakiellon alainen osoite on mennyt vastapuolen tietoon.

Maaoykeusinsinööri A ja käräjäsihteeri B ovat molemmat esitutkinnassa todenneet, että D:n valituksessa ollut turvakiellon alainen osoitetieto olisi tullut salata. Asiassa on siten riidatonta, että D:n valituksessaan ilmoittama osoitetieto on ollut käräjäoykeudessa salassa pidettävä eikä sitä olisi tullut lähettää vastapuolelle.

Seuraavaksi arvioitavaksi tulee se, kenen menettelystä virhe on maaliskuussa 2020 tapahtunut.

Maaoykeusinsinööri on tuomioistuinlain 1 luvun 5 §:n mukainen tuomari, jolla on tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus ratkaista hänen käsiteltäväkseen jaettu asia. Käsiteltävässä asiassa maaoykeusinsinööri A:n tehtävänä on ollut ratkaista asian valmisteluun

liittyvät toimet ja siten muun ohella se, miten vastapuolelta pyydetään vastausta valitukseen. Esitutkinnassa A on kertonut toimeensa asiassa valmistelijana.

Käräjäsihteerin tehtävänä on ollut vastauspyynnön laatiminen ja lähettäminen maaoykeusinsinöörin antamien ohjeiden mukaan. Tarvittaessa käräjäsihteeri on peittänyt asiakirjoista salassa pidettävät tiedot maaoykeusinsinöörin antamien ohjeiden mukaan.

Käsiteltävässä asiassa vastauspyynnön ja sen liitteenä olleen valituksen oli lähettänyt käräjäsihteeri B. Hän on esitutkinnassa kertonut, ettei voi muistaa yksittäisiä vastauspyyntöjä. B on kuitenkin kertonut näkemyksensä, että kyseisessä asiassa ohjeistusta salaukseen ei annettu. Mikäli salausohje olisi tullut, niin asia olisi salattu ohjeen mukaan.

Esitutkinnassa maaoykeusinsinööri A on kertonut havainneensa lainhuutotodistuksesta D:llä olleen turvakiellon ja tehneensä tämän johdosta asiakirjanipun kansilehdelle merkinnän, jotta käräjäoykeuden asianhallintajärjestelmään ei tallennettaisi osoitetietoja. A on myöntänyt, ettei hän huomannut tarkastaa D:n merkinneen myös valituskirjelmään turvakiellon alaisen osoitteensa. A on kertonut, että mikäli hän olisi huomannut turvakiellon alaisen osoitteen, osoitetieto olisi arvioitu salassa pidettäväksi ja hän olisi todennäköisesti suullisesti antanut sihteerille ohjeet sen salaamiseen.

Näin ollen esitutkinnan perusteella virhe on tapahtunut siinä vaiheessa, kun asian valmistelusta vastannut maaoykeusinsinööri A ei huolimattomuuttaan havainnut D:n merkinneen valituskirjelmänsä turvakiellon alaisen osoitteensa. Huolimattomuutensa seurauksena A ei antanut käräjäsihteerille ohjetta valituksessa olleen osoitetiedon peittämiseen, minkä seurauksena salassa pidettävä osoitetieto lähetettiin vastapuolelle vastauspyynnön liitteenä 16.3.2020.

2.2 Maaoykeuden lähettämä vastaus tietopyyntöön 27.3.2020

Asianajotoimisto on 26.3.2020 tiedustellut käräjäoykeuden/ maaoykeuden kirjaamosta, onko halokomiskokouksen aloituskokouksessa 6.2.2020 tehdystä päätöksestä vireillä valitusta. Kun D:n valitus oli vireillä, niin asianajotoimisto pyysi myös valituksen tiedoksi uskottuna miehenä toimineelle asianajajalle.

Vastauksena tietopyyntöön Itä-Uudenmaan käräjäoykeuden käräjäsihteeri C on 27.3.2020 lähettänyt asianajajalle/ asianajotoimistolle sähköpostitse D:n valituksen, joka on sisältänyt myös turvakiellon alaisen osoitetiedon.

Esitutkinnassa käräjäsihteeri C on myöntänyt, että hän ei tarkistanut valituksen sisältöä ja hänelle on tapahtunut siten asiassa virhe. C on kertonut olettaneensa, että materiaalissa ei ollut

salaista muun ohella sen johdosta, ettei maaaoikeudessa juuri koskaan ole mitään salassa pidettävää.

2.3 Valituksen täydennyksen lähettäminen 18.8.2020

D on lähettänyt käräjäoikeuteen sähköpostitse 18.8.2020 päivätyn valituksen täydennyksen. Kuten aiemmassa valituksessa, niin myös valituksen täydennyksen ensimmäisellä sivulla on ollut kirjattuna D:n osoite ja samassa maininta ”Huom! Turvakielto voimassa”.

Maaaoikeusinsinööri A on 18.8.2020 lähettänyt valituksen täydennyksen tiedoksi myös vastapuolen asianajaja F:lle. Asianajaja F on samana päivänä lähettänyt erillisvalituksen eteenpäin päämiehelleen E:lle. A ei ollut peittänyt salassa pidettävää osoitetietoa.

Samana päivänä A lähetti sähköpostin vastapuolen asianajajalle ja D:lle, jolloin viestin molemmille vastaanottajille oli näkynyt D:n sähköpostiosoite. Tämän johdosta D on lähettänyt A:lle 19.8.2020 viestin, jossa hän on huomauttanut, että turvakiellosta johtuen hänen kaikki yhteystietonsa, mukaan lukien sähköpostiosoitteensa, ovat salassa pidettäviä, ellei hän toisin ilmoita. Samassa viestissä D on tiedustellut, miksi maaaoikeus on jakanut myös hänen osoitetietojaan luvatta.

A on 19.8.2020 vastannut D:lle ja tiedustellut, missä yhteydessä maaaoikeus olisi jakanut yhteystietoja. A on myös ilmoittanut lähettäneensä asianajajalle sähköpostin, jossa on pyytänyt häntä huolehtimaan siitä, ettei D:n sähköpostiosoitetta jaeta eteenpäin.

D on 20.8.2020 viestissään ilmoittanut, että maaaoikeus on jakanut osoitetiedot ainakin valituskirjelmän tiedoksiannossa.

A on selvittänyt asiaa ja D:lle lähettämässään viestissään 21.8.2020 myöntänyt, että valituskirjelmä osoitetietoineen oli lähetty maaaoikeudesta vastapuolen asianajajalle ja uskottuna miehenä toimivalle asianajajalle. A on viestissään todennut virheen olevan maaaoikeuden ja pahoittelevansa tapahtunutta. A on ilmoittanut saattavansa asian viraston johdon tietoon, jotta henkilökuntaa muistutetaan turvakiellon alaisten tietojen salaamisesta eikä vastaavia virheitä enää tapahtuisi.

Näistä tapahtumista totean seuraavaa.

Asianomistaja D on arvostellut osoitetietojen paljastamisen lisäksi sitä, että vastapuolelle ja tämän asianajajalle oli mennyt tieto hänen sähköpostiosoitteesta. D:n näkemyksen mukaan myös sähköpostiosoite oli turvakiellon alainen.

Totean, että turvakielto koskee tietojen luovuttamista väestötietojärjestelmästä. Käsiteltävässä asiassa kyse ei ole väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjän lähettämistä tiedosta, vaan osoite on ollut osa kantelijan käräjäoikeuteen toimittamia oikeudenkäyntiasiakirjoja. Oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuus määräytyy oikeudenkäyntijulkisuuslain säännösten perusteella.

Väestötietojärjestelmään merkitystä turvakiellosta huolimatta tuomioistuimella ei välttämättä ole tiedossa sellaisia seikkoja, joiden valossa asianosaisjulkisuuden rajoitusten huomioon ottaminen voisi olla mahdollista viran puolesta. Käytännössä erityisesti sähköpostiosoitteen salassapito voi edellyttää sitä, että oikeudenkäynnin asianosainen ilmoittaa asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle, että hänen sähköpostiosoitteensa tulisi pitää salassa.

Kyseisessä asiassa D oli ilmoittanut osoitetietojensa salassa pidettävyydestä valituksessaan ja sen täydennyksessä, josta A:n olisi tullut havaita näiden salassapito. Esitutkinnasta ei sen sijaan ilmene D:n ilmoittaneen vastaavanlaista sähköpostiosoitteensa salassapitoa koskevaa pyyntöä kuin vasta 19.8.2020. Asiassa ei siten ole todennäköisiä syitä sen tueksi, että A olisi 18.8.2020 oikeudettomasti paljastanut D:n sähköpostiosoitteen. A:n virheellinen menettely koskee ainoastaan D:n osoitetietojen paljastamista.

3 Rikosoikeudellinen arviointi

3.1 Maa oikeusinsinööri A

Salassapidettävän tiedon oikeudeton paljastaminen

Esitutinnan perusteella asian valmistelusta vastannut maa oikeusinsinööri A ei havainnut, että D oli merkinnyt valituskirjelmäänsä turvakielton alaisen osoitteen. Tämän johdosta A ei antanut käräjäsihteerille ohjetta osoitetiedon peittämiseen, minkä seurauksena salassa pidettävä osoitetieto lähetettiin vastapuolelle 16.3.2020 päivätyn vastauspyynnön ohessa. Valituksessa ensimmäisellä sivulla on ollut kirjattuna D:n osoite ja samassa maininta ”Huom! Turvakielto voimassa”.

Lisäksi saman asian käsittelyssä maa oikeusinsinööri A lähetti itse 18.8.2020 D:n valituksen täydennyksen sähköpostitse vastapuolen asianajajalle. Täydennyksen ensimmäisellä sivulla on ollut kirjattuna D:n osoite ja samassa maininta ”Huom! Turvakielto voimassa”. Asianajaja lähetti erillisvalituksen eteenpäin päämiehelleen.

Teon syyksiluettavuuden muoto ratkaisee, tuleeko rikoslain 40 luvussa tarkoitettu tiedon oikeudeton paljastaminen rangaista tahallisen vai tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisena. Esitutinnan perusteella virhe on tapahtunut, kun A ei ollut huomannut asiakirjoissa ollutta

merkintää osoitteiden turvakiellosta. Tällaista huomaamatta jäämistä on pidettävä lainkohdassa tarkoitettuna huolimattomuutena eli tuottamuksellisena tekemuotona.

Rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaiseen tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen syyllistyy virkamies, joka huolimattomuuttaan oikeudettomasti paljastaa sellaisen asiakirjan tai tiedon, joka julkisuuslain tai muun lain mukaan on salassa pidettävä tai jota ei lain mukaan saa ilmaista, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Maa-oikeusinsinööri A on ollut säännöksen tarkoittama virkamies. Esitutinnan perusteella riidatonta on myös se, että maa-oikeus oli paljastanut tiedon, joka oli oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain nojalla salassa pidettävä myös asianosaisilta. Maa-oikeusinsinööri A on itsekkin esitutkinnassa myöntänyt, että D:n osoitetieto olisi tullut salata.

Oikeudenkäyntijulkisuuslain 12 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla asianosaisella ei ole oikeutta viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 7 tai 7 a kohdassa tarkoitettuihin tietoihin. Julkisuuslain 11 § 2 momentin 7 kohdan nojalla asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole oikeutta asianosaisen salassa pidettäviin osoite-, puhelin- ja muihin vastaaviin yhteystietoihin, jos tiedon antaminen vaarantaisi asianosaisen tai ilmoituksen tekijän turvallisuutta, etuja tai oikeuksia. D:n turvakiellon alainen osoitetieto on näiden säännösten nojalla ollut salassa pidettävä myös asianosaisilta.

Tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen yhtenä tekotapana on tiedon paljastaminen.

Käsiteltävässä asiassa A on 18.8.2020 itse lähettänyt sähköpostilla vastapuolen asianajajalle valituksen täydennyksen, joka sisälsi salassa pidettävän osoitetiedon. Tältä osin on selvää, että A on säännöksen tarkoittamalla tavalla paljastanut tiedon.

Sen sijaan 16.3.2020 päivättyä vastauspyyntöä ja sen ohessa ollutta salassa pidettävää tietoa A ei ollut lähettänyt itse, vaan sen oli tehnyt A:n ohjeiden mukaisesti käräjäsihteeri. Arvioitavaksi tulee siten se, onko A myös tässä kohtaa säännöksen tarkoittamalla tavalla paljastanut tiedon.

Osin samantyyppistä asetelmaa koskee korkeimman oikeuden ratkaisu [KKO 2020:83](#). Kyseisessä asiassa käräjätuomari oli vastannut tuomion salassa pidettävän ja julkisen kappaleen laatimisesta ja käräjäsihteerin tehtävänä oli ollut tehdä salausmerkinnät käräjätuomarin ohjeiden mukaisesti. Asiassa tuomion julkisesta kappaleesta oli jäänyt puuttumaan salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja. Julkisen kappaleen tiedotusvälineille oli lähettänyt käräjäoikeuden tiedottaja. Käräjätuomari vetosi asiassa muun ohella siihen, että hän ei ollut paljastanut salassa pidettävää tietoa, sillä hän ei itse luovuttanut tuomion julkista kappaletta tiedotusvälineille.

Korkein oikeus totesi, että virkasalaisuuden rikkomista koskeva rikoslain 40 luvun 5 § on avoin sen suhteen, miten salassa pidettävä asiakirja tai tieto paljastetaan. Säännöksen sanamuoto, lain esityöt eivätkä sääntelyn tavoitteet tue niin ahdasta tulkintaa, että rangaistussäännöksen piiriin kuuluisivat ainoastaan ne tilanteet, joissa tekijä henkilökohtaisesti luovuttaa salassa pidettävän tiedon sivulliselle tai vain omin toimin saattaa tiedon sivullisten saataville. Jos virkamiehen tarkoituksena on ollut tuottaa yleisölle toimitettava julkinen asiakirja, hänen rikosoikeudellista vastuutaan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ei poista se, että tiedonsiirron toteuttaa käytännössä joku muu henkilö (KKO 2020:83, kohta 19). Korkein oikeus tuomitsi käräjätuomarin salassa pidettävän tiedon paljastamisesta.

Käsiteltävässä asiassa maa oikeusinsinööri A ei ohjeistanut kärjäsihteeriä peittämään valituksessa ollutta salassa pidettävää osoitetietoa, minkä seurauksena vastapuolelle 16.3.2020 lähetettyyn valitukseen oli jäänyt näkyviin salattavaksi tarkoitettu osoitetieto. Nimenomaan valmistelusta vastanneen maa oikeusinsinööri A:n tehtävänä on ollut ratkaista asian valmisteluun liittyvät toimet ja siten muun ohella se, miten vastapuolelta pyydetään vastausta valitukseen.

A:n rikosoikeudellista vastuuta salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ei asiassa poista se, että vastauspyynnön oli laatinut ja lähettämisen oli käytännössä toteuttanut kärjäsihteeri A:n antamien ohjeiden mukaan. A on menettelyllään tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla paljastanut tiedon.

Asiassa on siten todennäköiset syyt sen tueksi, että maa oikeusinsinööri A on tuottamuksellisen virkasalaisuuden tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla huolimattomuuttaan 16.3.2020 ja 18.8.2020 oikeudettomasti paljastanut D:n osoitetiedon, joka oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaan on salassa pidettävä myös asianosaiselta.

Teon vähäisyyden arviointi

Tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa [KKO 2020:78](#) on käsitelty tuottamuksellisten virkarikosten osalta teon vähäisyyden arvioinnin yleisiä perusteita ja tätä arviointia koskevaa oikeuskäytäntöä. Ratkaisukäytännöstä on tiivistettynä todettu yhtäältä se, ettei vähäisinä ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan, ja toisaalta se, ettei rangaistusvastuuta ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista (kohta 19).

Ratkaisukäytännössä korkein oikeus on todennut myös, että rikostunnusmerkistössä tarkoitettua virheellisen teon vähäisyyttä arvioidaan ottamalla huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuuden ja vahingollisuuden lisäksi myös kaikki muut siihen liittyvät seikat kuten teon tai laiminlyönnin osoittama virkamiehen huolimattomuuden aste tekohetken olosuhteissa (esimerkiksi [KKO 2022:31](#), kohta 8).

Käräjätuomarin tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta on olemassa edellä mainittu korkeimman oikeuden ennakkopäätös [KKO 2020:83](#). Asiassa korkein oikeus tuomitsi käräjätuomarin 25 päiväsakon rangaistukseen tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta, koska 151-sivuisen tuomion julkisen kappaleen kahdeksalta sivulta oli puuttunut salausmerkintöjä paljastaen salassa pidettäväksi määrättyjä asianomistajien henkilöllisyyksiä. Salassapitoa koskeva määräys oli perustunut yksityiselämän ydinalueille kuuluvien intressien eli seksuaalielämää ja terveydentilaa koskevien tietojen suojaamiseen. Seitsemän asianomistajan henkilöllisyys oli näin paljastanut ainakin 140:lle tiedotusvälineen edustajalle. Tuomari oli heti tekonsa jälkeen ryhtynyt toimiin tilanteen korjaamiseksi eikä asianomistajien nimiä ei ole julkaistu tiedotusvälineissä.

Käsiteltävänä olevassa asiassa maa-oikeusinsinööri A:n huolimattomuus on ollut se, että hän ei ole havainnut valituksessa ja valituksen täydennyksessä ollutta turvakiellon alaista osoitetta. Tämän seurauksena salassa pidettävät yhteystiedot ovat päättyneet valittajan vastapuolelle postitse 16.3.2020 päivätyn vastauspyynnön ohessa ja sähköpostitse 19.8.2020.

Kyse on sinänsä ollut yksittäisistä huolimattomuudesta tehdyistä virheistä asian valmistelun yhteydessä. Turvakiellon alaisen osoitetietojen salassapitoa koskevat seikat A oli asian käsittelyn muussa yhteydessä ottanut asianmukaisesti huomioon eikä osoitetietoa kirjattu esimerkiksi tuomioistuimen asianhallintajärjestelmään.

A:n huolimattomuutta kuitenkin korostaa se, että maininta turvakiellosta on ollut sekä valituksessa että valituksen täydennyksessä varsin helposti näkyvissä. Toisin kuin tapauksessa KKO 2020:83, kyse ei ole ollut laajan tuomion muutamilla sivuilla olleista tiedoista, vaan asiakirjoista, joissa maininta turvakiellosta on lukenut selkeästi ensimmäisellä sivulla. Merkityksellistä on myös se, että A on saman asian käsittelyssä kahdesti paljastanut salassa pidettävän osoitetiedon.

Vaikka A ei ole paljastanut tietoa vastaavalla tavalla laajalle joukolle kuin käräjätuomari toimi asiassa KKO 2020:83, niin teko on ollut varsin haitallinen ja vahingollinen ottaen huomioon paljastetun tiedon laatu.

A:n huolimattomuuden seurauksena on paljastunut osoitetieto, jonka salassapito on perustunut siihen, että tiedon antaminen vaarantaa henkilön turvallisuutta. Tällaisen osoitetiedon paljastaminen yksittäisellekin uhaksi koetulle taholle saattaa tehdä turhaksi pitkäaikaiset ja kattavat turvallisuusjärjestelyt. Salassa pidettävän tiedon paljastaminen on peruuttamaton toimi.

A:n menettelyn seurauksena salassa pidettävä osoitetieto on paljastunut kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla osoitetieto on mennyt suoraan vastapuolelle ja jälkimmäisellä kerralla tämän asianajajalle, joka ehti toimittaa asiakirjan päämiehelleen. Asiassa ei ole ilmennyt syytä epäillä asianomistajan ilmoitusta siitä, että osoitetiedon haltuun saanut vastapuoli on ollut sellainen, jonka asianomistaja ei ole haluavan tietävän osoitettaan. Asianomistaja on kertonut, että turvakiellon alainen osoitetieto oli asiassa paljastanut juuri sille henkilölle, joka kohdistaa häneen uhkaa. Asianomistaja on muun ohella kertonut, että osoitteen paljastumisen vuoksi hän on joutunut etsimään uuden asunnon. A:n huolimattoman menettelyn ennakoitavissa olevat seuraukset ovat siten olleet varsin vakavia asianosaisen kannalta. Lisäksi salassa pidettävien osoitetietojen paljastaminen on ollut heikentämään yleisemminkin luottamusta asianmukaiseen oikeudenhoitoon.

Kokonaisuudessaan teon vähäisyyttä vastaan puhuvat tekijät ovat painavampia kuin teon vähäisyyden puolesta puhuvat seikat. Asiassa on todennäköiset syyt sille, että A:n tekoa ei ole huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

Teon yksilöinti

A on paljastanut salassa pidettävän tiedon kaksi kertaa saman asian käsittelyn yhteydessä. Arvioitavaksi tulee vielä se, onko kyseessä kaksi erillistä tekoa vai yksi teko.

Voimassa olevaan lakiin ei sisälly säännöstä, joka koskisi yksittäisten tekojen katsomista yhdeksi tai useammaksi rikokseksi, vaan kysymys on jätetty viime kädessä oikeuskäytännössä ratkaistavaksi. Oikeuskäytännössä arvioinnin lähtökohdaksi on otettu lain esitöissä mainitun mukaisesti niin sanottu luonnollinen katsantokanta. Tekojen ykseyden arvioinnissa on tällöin kiinnitetty huomiota erityisesti tekojen ajalliseen ulottuvuuteen sekä siihen, onko kysymys ollut yhtenäisestä toiminnasta vai selvästi erillisistä teoista. Rikostunnusmerkistöjen muotoilu, niiden tavoitteet ja niillä suojattavat oikeushyvät, asianomistajien lukumäärä sekä tekojen motiiviperusta vaikuttavat siihen, pidetäänkö tekoja yhtenä vai useampana rikoksena (ks. [KKO 2022:2](#), kohta 10)

Käsiteltävänä olevassa asiassa ennen kaikkea tekojen ajallinen erillisuus puoltaisi tekojen katsomista kahdeksi erilliseksi rikokseksi. Toisaalta molemmat teot ovat tapahtuneet maa-oikeudessa saman asian käsittelyn yhteydessä. Teoilla on yksi asianomistaja ja sama suojattava

oikeushyvä, asiaomistajan salassa pidettävä osoitetieto. Molemmissa teoissa kyse on ollut saman tyyppisestä huolimattomuudesta. Kokonaisarvioinnissa päädyn siten siihen, että A:n menettelyssä olisi ensisijaisesti kyse yhdestä rikoksesta.

3.2 Käräjäsihteeri C

Esitutinnan perusteella käräjäsihteeri C on huolimattomuuttaan oikeudettomasti paljastanut salassa pidettävän tiedon lähettäessään 27.3.2020 asianajaja G:lle sähköpostitse D:n valituksen, joka on sisältänyt D:n salassa pidettävän osoitetiedon.

Edellä todetusti tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

D oli kirjoittanut valituksen ensimmäiselle sivulle ”Huom! Turvakielto voimassa”. Teon vähäisyyttä vastaan puhuu se, että käräjäsihteeri C olisi voinut varsin helposti havaita salassapidon, mikäli hän olisi ennen asiakirjan lähettämistä katsonut sen sisällön. Virhe on ollut lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava, sillä osoitetiedon paljastuminen uhkaksi koetulle taholle olisi saattanut aiheuttaa asianomistajalle merkittävää vahinkoa.

Esitutinnan perusteella asianajaja G oli havainnut hänelle lähetetyssä asiakirjassa olleen merkinnän D:n turvakiellosta. Asianajaja G:llä ei ollut asiassa päämiestä, jolle hän olisi luovuttanut tietoa eikä hän muutoinkaan luovuttanut osoitetietoa eteenpäin millekään taholle. Käräjäsihteeri C:n virheellisen menettelyn johdosta salassa pidettävä osoitetieto ei ole paljastunut kenellekään uhkaksi koetulle taholle. Tähän nähden C:n menettelyn haitallisuus ja vahingollisuus ovat siinä määrin vähäiset, ettei asiassa ole todennäköisiä syitä hänen syylistymisestään epäiltyyn tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Edellä todetusti käräjäsihteeri C oli menettänyt asiassa lainvastaisesti luovuttaessaan salassa pidettävän osoitetiedon. Asia ei kuitenkaan anna aihetta vastaisen varalle annettavalle huomautukselle ottaen huomioon, että käräjäsihteerinä toiminut C on jo jäänyt eläkkeelle.

3.3 Käräjäsihteeri B

Käräjäsihteeri B oli lähettänyt 16.3.2020 päivätyn vastauspyynnön ja sen liitteenä olleen valituksen, joka oli sisältänyt salassa pidettävät osoitetiedot.

Käräjäsihteerinä B:n tehtävänä on ollut lähettää vastauspyyntö maaoykeusinsinööriin antamien ohjeiden mukaan. Edellä todetusti asiassa ei ole todennäköisiä syitä sen tueksi, että B:lle olisi annettu asiassa ohjeistusta tietojen peittämiseen.

Asiassa ei ole todennäköisiä syitä käräjäsihteeri B:n syyllisyyden tueksi eikä muutoinkaan aiheita arvioida hänen menetelleen asiassa virheellisesti.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Asiassa on esitutkinnan perusteella todennäköisiä syitä sen tueksi, että maaoykeusinsinööri A on käsitellessään asian valmistelusta vastaavana tuomarina maaoykeutena toimineessa Itä-Uudenmaan käräjäoykeudessa 9.3.2020-18.8.2020 asiaa M 20/13828 rikoslain 40 luvun 5 §:ssä säädetyn tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen edellyttämällä tavalla huolimattomuudesta paljastanut kaksi kertaa D:n osoitetiedon, joka on ollut lain nojalla salassa pidettävä.

Ensimmäisen kerran osoitetieto on oikoudettomasti paljastettu, kun käräjäsihteeri on lähettänyt A:n ohjeiden mukaisesti vastapuolelle 16.3.2020 päivätyn vastauspyynnön ohessa D:n valituksen osoitetietoja salaamatta. Toisen kerran osoitetieto on paljastettu, kun A on 18.8.2020 lähettänyt vastapuolen asianajajalle D:n valituksen täydennyksen, joka sisälsi salassa pidettävän osoitetiedon.

A:n huolimattoman menettelyn ennakoitavissa olevat seuraukset ovat olleet vakavia asianosaisen kannalta. Salassa pidettävien osoitetietojen paljastaminen on ollut omiaan heikentämään yleisemminkin luottamusta asianmukaiseen oikoudenhoitoon. Tekoa ei ole huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Asiassa ei ole tullut ilmi sellaisia A:n menettelyn moittittavuutta vähentäviä tai muita seikkoja, joiden vuoksi asiassa ei olisi aiheita syytteen nostamiseen.

Toissijaisesti asiassa on todennäköisiä syitä sen tueksi, että A on edellä kuvatulla huolimattomalla menettelyllään syylistynyt rikoslain 40 luvun 10 §:n mukaiseen tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen laiminlyödessään tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:ssä säädetyn virkavelvollisuutensa olla virkatoiminnassaan huolellinen.

Pyydän valtakunnansyyttäjälle osoittamassani kirjeessä valtakunnansyyttäjää ryhtymään toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi tämän päätöksen mukaisesti maa oikeusinsinööri A:ta vastaan ensisijaisesti rikoslain 40 luvun 5 §:ssä säädetystä tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta ja toissijaisesti rikoslain 40 luvun 10 §:ssä säädetystä tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Jätän syytteen kärjäsihteeri C:tä ja kärjäsihteeri B:tä vastaan nostamatta, koska asiassa ei ole todennäköisiä syitä epäillä heidän syyllistymisestä rikokseen. Asia ei anna heidän osaltaan aihetta myöskään muihin toimenpiteisiin.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeuden presidentille, Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden laamannille, maa oikeusinsinööri A:lle, kärjäsihteeri C:lle, kärjäsihteeri B:lle ja esitutkinassa asianomistajana kuullulle D:lle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki